

ALGEMEEN BESTUUR

Vergadering d.d.: 19 december 2018   Agendapunt: 6
Betreft: Besluitvormend   Programma: 2. Voldoende en gezond water
Portefeuillehouder: Alma
Route: DB-AB

Onderwerp

besluit voorkeursvariant 'Optimalisatie Onlanden'

Bijlagen

1. Variantenstudie 'optimalisatie waterberging de Onlanden'.
2. Ecologische beoordeling 'optimalisatie waterberging Onlanden'.

HET ALGEMEEN BESTUUR BESLUIT:

---

1. in te stemmen met de door het DB voorgestelde voorkeursvariant voor de Droge-Voeten-2050-maatregel 'Optimalisatie Onlanden' uitgaande van een maximale waterstand van N.A.P. +0,15 m. in de waterberging;
  2. voor de uitvoering van de voorkeursvariant een krediet beschikbaar te stellen van € 7.486.000,-.
-

Inleiding

Naar aanleiding van de hoogwatersituatie in 1998 heeft de Onlanden naast de functie natuur ook de functie waterberging gekregen. De Onlanden is destijds aangelegd als meebewegende berging. Op basis van de maatregelenstudie Droge Voeten 2050 is geconcludeerd dat er aanvullende maatregelen getroffen moeten worden om te kunnen voldoen aan de veiligheidsnormen voor de regionale keringen. Het optimaliseren van de Onlanden is één van die maatregelen, waartoe het AB heeft besloten op 26 november 2014. Dit optimaliseren houdt in dat we de inzet van de waterberging kunnen sturen via beweegbare stuwen. Het betreft incidentele berging met een verwachte inzet van gemiddeld één keer in de 10 jaar. Op 25 april 2018 heeft u een voorbereidingskrediet van € 96.500 beschikbaar gesteld voor de uitwerking van een voorkeursvariant van de Droge-Voeten-2050-maatregel 'Optimalisatie Onlanden'.

Beoogd effect

Het realiseren van de maatregel 'Optimaliseren Onlanden' draagt bij aan het voldoen aan de veiligheidsnormen voor de regionale keringen.

Argumenten

1.1 De variant 'N.A.P. +0,15 m.' is de meest kosteneffectieve van de drie.

De maatregel 'Optimalisatie Onlanden' is er primair op gericht om de maatgevende hoogwaterstand (MHW) op de derde schil van de Electraboezem te beheersen. In de variantenstudie zijn drie varianten uitgewerkt (zie bijlage). De varianten onderscheiden zich in een tijdelijke, maximale waterstand in de Onlanden ten tijde van een hoogwatersituatie, te weten variant 'N.A.P. +0 m.', variant 'N.A.P. +0,15 m.' en 'N.A.P. +0,30 m.'. De variant 'N.A.P. +0,15 m.' gaat uit van een maximale waterstand van N.A.P. +0,15 m. in de Onlanden. Deze variant levert circa 15 centimeter verlaging van de maatgevende hoogwaterstand op de boezem op ten opzichte van een situatie zonder optimalisatie van de Onlanden. Uitgedrukt in kosten per variant per centimeter waterstandsverlaging op de boezem is de voorgestelde voorkeursvariant de meest kosteneffectieve van de drie varianten.

1.2 Alle andere Droge Voeten 2050 maatregelen en de versterkingsopgave regionale keringen zijn gebaseerd op de variant 'N.A.P. +0,15m.'

In de maatregelenstudie Droge Voeten 2050 is destijds uitgegaan van een maximale waterstand van N.A.P. +0,15 m. in de Onlanden. Dat betekent dat alle andere voorgestelde Droge-Voeten-2050-maatregelen hier ook op afgestemd zijn. Dit samenhangend pakket aan watersysteemmaatregelen beoogt een maatgevende hoogwaterstand op de boezem die als uitgangspunt dient voor de versterkingsopgave van de regionale keringen in de derde schil van de Electraboezem. Nu besluiten om tot een lagere, maximale waterstand in de waterberging de Onlanden te bergen, leidt tot een hogere maatgevende waterstand op de boezem met de bijbehorende meerkosten.

Ter illustratie: de raming van de kosten voor de maatregelen om variant 'N.A.P. 0 m.' uit te voeren valt circa € 3,2 miljoen lager uit dan variant 'N.A.P. +0,15 m.' Variant 'N.A.P. 0 m.' leidt daarentegen tot een 10 centimeter hogere maatgevende waterstand op de derde schil van de Electraboezem. De kosten voor deze extra versterkingsopgave van de regionale keringen bedragen circa € 9,6 miljoen. Dat betekent dat de meerkosten om variant 'N.A.P. 0 m.' uit te voeren € 6,4 miljoen (€ 9,6 miljoen – € 3,2 miljoen) bedragen ten opzichte van variant 'N.A.P. +0,15 m.'

Daarnaast zal in dit stadium een uitbreiding van de versterkingsopgave of het zoeken naar een alternatieve watersysteemmaatregel het halen van de bestuurlijke afspraak om voor 1 januari 2020 te voldoen aan de veiligheidsnormen niet ten goede komen.

1.3 Deze variant scoort op 'landschap' en 'infrastructuur' beter dan de variant 'N.A.P. +0,30 m.'

De huidige inrichting van de Onlanden is gebaseerd op een tijdelijke, maximale waterstand van N.A.P. -0,20 m. in de Onlanden. De varianten gaan alle drie uit van een hogere, tijdelijke, maximale waterstand. Daarom zijn de varianten naast kosteneffectiviteit ook gescoord op onderscheidende effecten op de omgeving. De variant 'N.A.P. +0,15 m.' scoort beter op de criteria 'landschap' en 'infrastructuur' dan de variant 'N.A.P. +0,30 m.'

1.4 Een concept beheerprotocol is afgestemd met de terreinbeheerders.

In drie werksessies is afgelopen jaar gesproken met de terreinbeheerders over de maatregel 'Optimalisatie Onlanden'. De varianten zijn afgestemd en op basis van deze overleggen is een concept beheerprotocol opgesteld over de inzet van de beweegbare stuwten. Het protocol is primair gericht op afspraken over de inzet en sturing van de waterberging tijdens een hoogwatersituatie. Dit protocol kan uitgebreid worden met afspraken voor andere situaties. Daarnaast hebben we bij de uitwerking van de varianten al rekening gehouden met eventuele negatieve effecten op de natuur. Zo stellen we als uitgangspunt dat we niet met het streefpeil zakken.

2.1 Krediet is nodig om de vervolgstap uit te kunnen voeren.

Na de oriëntatiefase en definitiefase volgt de uitvoeringsfase. In het jaarplan 2019 en de meerjarenraming is rekening gehouden met de besteding voor dit project. Een nadere toelichting is gegeven onder het kopje 'financiën'.

Risico's & Kanttekeningen

1.1 Extra gegevens zijn nodig ten behoeve van de vergunningaanvraag Wet natuurbescherming (Wnb).

Om effecten op de natuur inzichtelijk te maken als gevolg van de extra, incidentele berging, hebben we een ecologische beoordeling laten uitvoeren gebaseerd op de meest actuele beschikbare monitoringsdata van de natuurdoeltypen (zie bijlage). Ondanks de zeer incidentele inzet van de waterberging zijn negatieve effecten op de beschermde soorten Groene Glazenmaker,

Zompsprinkhaan, Poelkikker, Heikikker en Waterspitsmuis te verwachten. In gesprek met de provincie Drenthe als bevoegd gezag voor de Wnb is aangegeven dat meer monitoringsdata nodig zijn, om de drie varianten onderscheidend te kunnen beoordelen op de ecologische effecten. De nodige ontheffing is een voorwaarde om verder te gaan met de daadwerkelijke uitvoering. Deze stap was voorzien in de vervolg fase.

1.2 De Onlanden heeft een dubbelfunctie.

Naast als waterberging functioneert de Onlanden als natuurgebied, deels als N2000-gebied en deels als Natuur Netwerk Nederland (NNN). Met de omvang die de Onlanden heeft, is dit een unieke situatie, maar levert deze situatie ook een spanningsveld op. Enerzijds zijn er vanuit de Bestuurscommissie Peize in 2010 afspraken gemaakt over de monitoring van zowel water als natuur gerelateerde zaken en om 5 jaar na inrichting van de huidige waterberging te evalueren. Tegelijkertijd is er de noodzaak vanuit het oogpunt van regionale waterveiligheid om in te zetten op watersysteemmaatregelen zoals 'Optimalisatie Onlanden'. Dit AB besluit is een principe besluit om in te zetten op gestuurde berging tot een tijdelijk maximaal niveau van N.A.P. +0,15 m. In de vervolgfase zal gezocht worden naar een optimale uitwerking van dit besluit gegeven de uitkomsten van de variantenstudie, rekening houdend met de hierboven genoemde dubbelfunctie, de vergunningaanvraag, maar ook met de bestuurlijke deadline om voor 1 januari 2020 te voldoen aan de veiligheidsnormen voor de regionale keringen.

1.3 Deze activiteit is mogelijk MER-plichtig.

Indien in de vervolgfase blijkt dat deze maatregel daadwerkelijk MER-plichtig is, dient het waterschap alternatieven te onderzoeken. Dit zal de doorlooptijd van de maatregel beïnvloeden.

1.4 Een deel van de keringen rondom de waterberging moeten opgehoogd worden.

Voor alle varianten geldt dat de keringen lokaal opgehoogd moeten worden. Specifiek bij de variant 'N.A.P. +0,15 m.' dient circa 12,8 kilometer opgehoogd te worden. De kans bestaat dat bestemmingsplannen gewijzigd dienen te worden. In nauw overleg met de desbetreffende gemeente en omgeving proberen we de overlast te minimaliseren. De kans op bezwaren en een risico op een langere doorlooptijd van het project verkleinen we daardoor.

Financiën

Het krediet is nodig om de voorkeursvariant te kunnen uitvoeren. Zie voor een nadere beschrijving het kopje 'Uitvoering'.

Reeds verstrekt krediet: (Vaststellen Jaarplan 2016 d.d 2 december 2015 en AB besluit d.d. 25 april 2018)	€ 146.500,-
• Kosten bruto	€ 146.500,-
• Subsidie	€ <u>0,-</u>
• Kosten netto	€ 146.500,-
 Uitvoeringskrediet:	 € 7.486.000,-
• Kosten bruto:	€ 7.486.000,-
• Subsidie:	€ <u>0,-</u>
• Kosten netto:	€ 7.486.000,-
 Totaal krediet (na voorstel)	 € 7.632.500,-

Het uitvoeringskrediet is als volgt gespecificeerd.

- Kosten derden: € 7.180.000,-
- Te activeren uren (1650 uur): € 114.000,-
- Te activeren rente: € 192.000,-

Totale kosten bruto: € 7.486.000,-

We onderzoeken ondertussen de mogelijkheid om gebruik te maken van eventueel vrijvallende POP subsidie in de provincie Drenthe. In principe is alle POP subsidie reeds verdeeld. Mochten projecten echter niet alle toegezegde middelen besteden, dan is sprake van zogenoemde "vrijval". Naar verwachting zal in de loop van volgend jaar meer duidelijkheid over zijn of er sprake is van vrijval en of dit kan leiden tot een nieuwe openstelling.

Kapitaallast krediet

Uitgaande van een uitvoeringskrediet van € 7.486.000,- zullen de hieruit voortvloeiende kapitaallasten € 525.000,- bedragen in het eerste jaar na realisatie. Daarbij wordt rekening gehouden met een rekenrente van 3% en een gemiddelde afschrijvingstermijn van 25 jaar.

Dekking

In het jaarplan 2019 en de meerjarenraming (vastgesteld door AB op 28 november 2018) is een totale besteding opgenomen van € 12.294.000,- opgenomen met een letter 'B'. Deze investering was gebaseerd op de variant 'N.A.P. +0,30 m.'. De voorliggende kredietaanvraag gaat echter uit van de variant 'N.A.P. 0,15 +m.', deze kost minder. In de toekomst zullen de bestedingen naar beneden worden aangepast conform deze kredietaanvraag.

Te activeren uren

De interne uren zijn voor dit project geraamd op circa 1650 uur. In dit krediet activeren we deze interne uren tegen een tarief van € 69,- per uur, voor in totaal circa € 114.000,- verspreid over de periode 2019 - 2021.

Bestedingsritme

Het eerste jaar worden de werkzaamheden voor de aanpassingen van de vier stuwen én de aan te leggen kade tussen Leekstermeer en de Onlanden voorbereid. In onderstaand schema maken we onderscheid in fase 1 (realisatie stuwen én kering tussen Onlanden en Leekstermeer) en fase 2 (ophogen regionale keringen rondom de waterberging). Een meer gedetailleerde planning van de werkzaamheden is weergegeven onder het kopje 'Uitvoering'.

	2019	2020	2021	Totaal
Planvormingsfase fase 1	€ 50.000,-	-	-	€ 50.000,-
Uitvoeringsfase fase 1	€ 850.000,-	€ 1.950.000,-	-	€ 2.800.000,-
Planvormingsfase fase 2	€ 100.000,-	-	-	€ 100.000,-
Uitvoeringsfase fase 2	-	€ 2.000.000,-	€ 2.230.000,-	€ 4.230.000,-
Totaal	€ 1.000.000,-	€ 3.950.000,-	€ 2.230.000,-	€ 7.180.000,-

Communicatie

De maatregel is besproken met de betrokken gemeenten Noordenveld en Tynaarlo. Daarnaast is het onderwerp besproken met de terreinbeheerders; zowel ambtelijk in verschillende werksessies als bestuurlijk. In het bestuurlijk overleg met de terreinbeheerders is afgesproken om deze maatregel nogmaals bestuurlijk te bespreken nadat het AB stuk openbaar beschikbaar is. Met de besluitvorming over de voorkeursvariant zal de communicatie met de gemeenten Noordenveld en Tynaarlo geïntensiveerd worden. Nadat u als AB het besluit heeft genomen, organiseren wij informatie bijeenkomsten voor omwonenden en betrokkenen in nauwe samenwerking met beide gemeenten.

Uitvoering

Na besluitvorming over de voorkeursvariant start de uitvoeringsfase. De uitvoering vindt plaats onder projectleiderschap van Noorderzijlvest maar in nauwe samenwerking met de betrokken partners. De planning van deze maatregel is erop gericht om zo dicht mogelijk bij de bestuurlijke afspraak met de provincie Groningen te blijven om voor 1 januari 2020 de regionale keringen op hoogte te hebben. We maken in de uitvoering onderscheid in de realisatie van de vier stuwen én de aan te leggen kade tussen Onlanden en het Leekstermeer (fase 1) en de op te hogen keringen rondom de waterberging (fase 2). De verwachting is dat de kans op bezwaren bij fase 2 groter is.

Vanaf het moment van besluitvorming ziet de planning er grofweg als volgt uit:

- 2019: aanvragen van vergunningen en doorlopen van procedures, uitwerken bestekken voor de regionale keringen, starten communicatie omwonenden;
- 2020: start uitvoering beweegbare stuwen;
- 2021: start ophogen regionale keringen.

Bovenstaande planning houdt geen rekening met bezwaren bij het aanvragen van de nodige vergunningen. Indien uit de extra analyse ten behoeve van vergunningaanvraag Wet natuurbescherming blijkt dat de voorkeursvariant significant negatiever scoort én geen mitigerende maatregelen mogelijk zijn, dienen we begin volgend jaar terug te gaan naar het AB met een alternatief.